O‘QUVCHI QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHDA TA’LIM MUASSASASI VA OILANING HAMKORLIK MODELI

Robilova Sharofat Mamajon qizi
Farg‘ona davlat universiteti
Jismoniy tarbiya va adaptiv sport nazariyasi kafedrasi o‘qituvchisi
robilovasharofat486@gmail.com
+998940788844
ORCID ID 0009-0000-6131-5450

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada o‘quvchi qizlarni oilaviy hayotga tayyorlashda ta’lim muassasasi va oilaning o‘zaro hamkorligining pedagogik ahamiyati yoritilgan. Oilaviy hayotga tayyorgarlik jarayonida qizlarda ma’naviy-axloqiy fazilatlar, muloqot madaniyati, mas’uliyat, mustaqil qaror qabul qilish, sog‘lom turmush tarzi va oilaviy munosabatlar madaniyatini shakllantirish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: o‘quvchi qizlar, oilaviy hayot, oila, ta’lim muassasasi, hamkorlik, tarbiya, oilaviy qadriyatlar, pedagogik hamkorlik, muloqot madaniyati, sog‘lom turmush tarzi.

KIRISH

Bugungi kunda yoshlarni mustaqil hayotga tayyorlash, ularda sog‘lom dunyoqarash va ijtimoiy mas’uliyatni shakllantirish ta’lim-tarbiya jarayonining muhim vazifalaridan biridir. Ayniqsa, o‘quvchi qizlarni oilaviy hayotga tayyorlash faqat oilaning emas, balki ta’lim muassasasining ham muhim vazifasi hisoblanadi. Bu jarayon maishiy ko‘nikmalar bilan birga qizlarning ma’naviy-axloqiy, psixologik, ijtimoiy, huquqiy va iqtisodiy jihatdan yetukligini ta’minlashni nazarda tutadi.

Oila qizning dastlabki tarbiya muhiti bo‘lsa, ta’lim muassasasi ushbu jarayonni ilmiy-pedagogik jihatdan qo‘llab-quvvatlaydi. Shu bois oila va ta’lim muassasasining hamkorligi qizlarni oilaviy hayotga samarali tayyorlashning muhim shartidir. Bu jarayon yosh xususiyatlariga mos ravishda bosqichma-bosqich amalga oshiriladi. O‘spirinlik davrida o‘z-o‘zini anglash, shaxsiy gigiyena, sog‘lom turmush tarzi, hissiyotlarni boshqarish, muloqot madaniyati va oilaviy qadriyatlar shakllantiriladi. Ilk o‘spirinlik davrida esa oilaviy mas’uliyat, shaxslararo munosabatlar, mustaqil qaror qabul qilish, oilaviy budjet, huquqiy savodxonlik va kelajakdagi ota-onalik mas’uliyatiga e’tibor qaratiladi.

Bunda asosiy maqsad qizlarni faqat kelajakdagi oila a’zosi sifatida emas, balki mustaqil fikrlaydigan, ma’naviy yetuk va mas’uliyatli shaxs sifatida shakllantirishdan iborat. Ota-onalarning munosabati, oiladagi muhit va muloqot madaniyati qizlarning oilaviy hayot haqidagi qarashlariga ta’sir ko‘rsatadi. Ta’lim muassasasi esa sinf rahbari, psixolog, o‘qituvchilar va ota-onalar hamkorligida bu jarayonni takomillashtiradi. Hamkorlikda o‘zaro hurmat, ishonch, mehr-oqibat, mas’uliyat, sabr-toqat va murosaga kelish kabi oilaviy qadriyatlarni shakllantirishga alohida e’tibor beriladi.

O‘quvchi qizlarni oilaviy hayotga tayyorlashda ta’lim muassasasi va oilaning hamkorlik modelini bir necha o‘zaro bog‘liq tarkibiy qismlardan tashkil etish mumkin.

Birinchi komponent — maqsadli komponent bo‘lib, uning asosiy maqsadi o‘quvchi qizlarni oilaviy hayotga ma’naviy, psixologik, ijtimoiy va amaliy jihatdan tayyorlashdan iborat.

Ikkinchi komponent — mazmuniy komponent. U oilaviy qadriyatlar, sog‘lom turmush tarzi, muloqot madaniyati, shaxslararo munosabatlar, oilaviy mas’uliyat, huquqiy va iqtisodiy savodxonlik kabi yo‘nalishlarni qamrab oladi.

Uchinchi komponent — tashkiliy-amaliy komponent bo‘lib, unda ota-onalar yig‘ilishlari, davra suhbatlari, seminarlar, psixologik treninglar, “Onalar maktabi”, ma’rifiy uchrashuvlar va individual maslahatlar kabi hamkorlik shakllaridan foydalaniladi.

To‘rtinchi komponent — baholash-natijaviy komponent. Bunda o‘quvchi qizlarning oilaviy hayotga oid bilimlari, muloqot ko‘nikmalari, mas’uliyat hissi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati va oilaviy qadriyatlarga munosabati baholanadi.

Ta’lim muassasasi va oila hamkorligini tashkil etishda an’anaviy ota-onalar yig‘ilishlari bilan cheklanib qolmasdan, interfaol va amaliy shakllardan foydalanish maqsadga muvofiq. Jumladan, “Qizlar maktabi”, “Onalar maktabi”, “Oila psixologiyasi”, “Oilaviy munosabatlar madaniyati”, “Sog‘lom oila — sog‘lom jamiyat” kabi mavzularda seminar va davra suhbatlarini tashkil etish mumkin.

Psixologik treninglar orqali o‘quvchi qizlarda o‘ziga ishonch, emotsional barqarorlik, samarali muloqot, nizolarni konstruktiv hal qilish va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish mumkin. Ota-onalar uchun esa o‘spirinlik davridagi psixologik o‘zgarishlar, farzand bilan ishonchli muloqot qilish va tarbiyaviy ta’sirning samarali usullari bo‘yicha maslahatlar tashkil etilishi lozim.

Bundan tashqari, ota-onalar va o‘quvchi qizlarning birgalikdagi ma’rifiy tadbirlarda ishtirok etishi ham hamkorlikni mustahkamlaydi. Bunday tadbirlar orqali oilaviy qadriyatlar avloddan avlodga uzatilishi bilan birga, zamonaviy pedagogik va psixologik bilimlar bilan boyitiladi.

Ta’lim muassasasi va oilaning samarali hamkorligini ta’minlash uchun bir qator pedagogik shartlarga rioya qilish zarur. Avvalo, hamkorlik izchil va tizimli bo‘lishi kerak. Faqat muammo yuzaga kelgandagina ota-onalar bilan aloqa qilish emas, balki muntazam profilaktik va tarbiyaviy ishlarni tashkil etish muhimdir.

Ikkinchidan, hamkorlikda individual yondashuv tamoyiliga amal qilish lozim. Har bir o‘quvchi qizning oilaviy muhiti, qiziqishi, xarakteri, psixologik xususiyatlari va hayotiy ehtiyojlari turlicha bo‘lishi mumkin.

Uchinchidan, pedagog va ota-onalar o‘rtasida ishonchli va ochiq muloqot shakllantirilishi kerak. Qizlarning shaxsiy muammolariga ehtiyotkorlik bilan yondashish, ularni kamsitmaslik va muammolarni hamkorlikda hal qilish muhim ahamiyatga ega.

To‘rtinchidan, oilaviy hayotga tayyorlash jarayonida ilmiylik va milliy qadriyatlar uyg‘unligi ta’minlanishi lozim. Milliy va oilaviy an’analar zamonaviy pedagogik, psixologik, huquqiy va sog‘lom turmush tamoyillari bilan uyg‘unlashtirilishi kerak.

Mazkur hamkorlik modeli samarali amalga oshirilganda o‘quvchi qizlarda oilaviy hayot haqida to‘g‘ri va real tasavvurlar shakllanadi. Ular o‘z huquq va majburiyatlarini anglaydi, shaxslararo munosabatlarda hurmat va mas’uliyat tamoyillariga amal qilishga intiladi. Shuningdek, mustaqil qaror qabul qilish, o‘z fikrini to‘g‘ri ifodalash, nizoli vaziyatlarni konstruktiv hal qilish va sog‘lom turmush tarziga rioya qilish ko‘nikmalari rivojlanadi.

Bundan tashqari, ota-onalarning pedagogik va psixologik savodxonligi oshib, qizlar bilan muloqot qilishning samarali usullaridan foydalanish imkoniyati kengayadi. Ta’lim muassasasi va oila o‘rtasidagi hamkorlikning kuchayishi esa yagona tarbiyaviy muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

O‘quvchi qizlarni oilaviy hayotga tayyorlash uzluksiz va ko‘p qirrali pedagogik jarayon bo‘lib, uning samaradorligi oila va ta’lim muassasasining hamkorligiga bog‘liq. Oila dastlabki tarbiya muhitini yaratsa, ta’lim muassasasi bu jarayonni pedagogik va psixologik jihatdan qo‘llab-quvvatlaydi.

Shu bois ota-onalar, sinf rahbari, pedagog-psixolog va mutaxassislar hamkorligida oilaviy qadriyatlar, sog‘lom turmush tarzi, muloqot madaniyati, huquqiy va iqtisodiy savodxonlik hamda hayotiy ko‘nikmalarni shakllantirish muhimdir. Bunday yondashuv qizlarning kelajakdagi oilaviy hayotga ma’naviy, psixologik va ijtimoiy jihatdan tayyor, mas’uliyatli shaxs bo‘lib yetishishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mamajonovna, R. S. (2023). FEATURES OF PRACTICAL PHYSICAL TRAINING OF ADOLESCENT STUDENTS. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, *11*(4), 2371-2375.

2. Tukhtaeva, N., Sodiqova, D., & Aripova, Y. Swarm Intelligence-Based Decentralized Mobile Learning Networks for Collaborative E-Learning Optimization in Large-Scale Systems.

3. Борисенко, Е. Г. (2024). АНАЛИЗ ПРАКТИЧЕСКИХ РЕКОМЕНДАЦИЙ ПО ОЗДОРОВЛЕНИЮ СРЕДСТВАМИ ФИТНЕСА. *ББК 75 А13*, 113.